

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa B.G.

przeciwko A.A.

o rozwiązanie umowy dożywocia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 października 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata M.T. wynagrodzenie w kwocie 3600 (trzy tysiące sześćset) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda B.G., reprezentowanego przez pełnomocnika z urzędu, od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt I ACa (...), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 913 § 2 k.c., przez jego błędną wykładnię, skutkującą przyjęciem bardzo wąskiego rozumienia „wyjątkowości wypadku” dającego asumpt do rozwiązania umowy o dożywocie; art. 5 k.c., przez jego nieuprawnione zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów postępowania, mający istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c., przez ustalenie, że do ochłodzenia stosunków między stronami doszło z przyczyn leżących po stronie powoda; art. 207 § 3 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c., przez błędne zastosowanie przez Sąd drugiej instancji, a w efekcie

przyjęcie, że w sposób prawidłowy Sąd pierwszej instancji oddalił wskazywane wnioski dowodowe strony powodowej, w tym wniosek dowodowy z przesłuchania stron postępowania, czym uniemożliwił powodowi ochronę swoich praw; art. 233 § 1 k.p.c., przez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów bez wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej powód wywodzi z braku rozpoznania przez Sąd drugiej instancji istoty sprawy i z tego, że wyrok wraz z uzasadnieniem, w kształcie jaki przybrał, w jego ocenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Skarżący wskazał, że wspólnym mianownikiem, łącznikiem, wszystkich podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów jest art. 378 § 1 k.p.c. Powód wniósł bardzo obszerną i szczegółową apelację od wyroku Sądu Okręgowego w R., w której większość zarzutów stanowiły zarzuty prawa procesowego. Sąd Apelacyjny,

co skarżący opisał w zarzutach, w minimalnym stopniu odniósł się do wskazanych w apelacji uchybień Sądu Okręgowego. Reasumując, skarżący podniósł, że Sąd Apelacyjny obowiązany był odnieść się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji i rozważyć je, a także wyciągnąć w tym zakresie własne wnioski. Sąd Apelacyjny natomiast uchylił się od tego obowiązku i do części zarzutów apelacji w ogóle się nie odniósł. Skarżący wskazał też, że konsekwencją naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. jest również naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., skoro Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu nie odniósł się bowiem do zarzutów apelacji.

Artykuł 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55). Dlatego sąd rozpoznający apelację powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne.

Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ., z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118, postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, nie publ.). Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, powinien wykazać, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Powód B.G. pozwem skierowanym przeciwko A.A. wniósł o rozwiązanie umowy o dożywocie zawartej w dniu 21 czerwca 1993 r. Sąd Okręgowy w R.

wyrokiem z dnia 16 maja 2017 r. oddalił powództwo, wskazując, że postępowanie dowodowe ukierunkowane na ustalenie, czy zachodzą przesłanki art. 913 k.c. nie wykazało, aby pozwana dopuściła się względem powoda negatywnych zachowań. Wprawdzie między stronami istnieje konflikt, jednakże obecna sytuacja dożywotnika jest wynikiem decyzji o odrzucaniu pomocy ze strony pozwanej i niechęci w porozumieniu się z nią. Sąd pierwszej instancji uznał, że przedstawione przez powoda okoliczności nie znalazły potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, w tym w zeznaniach świadków. Wniesiona przez powoda apelacja od powyższego wyroku została przez Sąd Apelacyjny w (...) oddalona wyrokiem z dnia 16 października 2018 r. Sąd ten po uzupełnieniu postępowania dowodowego uznał, że zarzuty podniesione w apelacji nie znalazły potwierdzenia, albo uchybienia w nich wskazane nie wywarły wpływu na treść rozstrzygnięcia objętego zaskarżonym wyrokiem.

Należy zwrócić uwagę, że powód w podstawach skargi nie powołuje nawet wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisów postępowania, na których rażące naruszenie, mające świadczyć o oczywistej zasadności skargi, się powołuje.

Zauważyć jednakże można, że wbrew stanowisku skarżącego lektura pisemnych motywów zaskarżonego postanowienia nie daje podstaw do podzielenia tezy, że zapadło ono z oczywistym naruszeniem prawa procesowego i prawa materialnego w wyżej przedstawionym rozumieniu przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej z powodu jej oczywistości. Sąd Apelacyjny przyjął za własne szczegółowe ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego wraz z jego oceną zgromadzonego materiału dowodowego oraz oceną prawną, a ponadto uzupełnił ustalenia faktyczne w zakresie przedmiotu postępowania oraz w obszernym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odniósł się do zarzutów podnoszonych przez powoda w apelacji. Wskazać też trzeba, że powód w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powód nie wskazuje nawet, które zarzuty apelacyjne nie zostały jego zdaniem rozpoznane, nie podjął też próby wykazania wpływu zarzuconego naruszenia przepisów na wynik sprawy. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd drugiej instancji odniósł się do jego zarzutów w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, które spełniają wymogi określone w art. 328

§ 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, które elementy podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego przyjął za własne oraz z jakich przyczyn są one prawidłowe, bądź podlegają modyfikacji. Tym samym Sąd drugiej instancji wypełnił funkcję judykacyjną wyznaczoną przepisami art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05 nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jednolity tekst: Dz. U. z 2018 r. poz. 1184, ze zm.) w zw. z § 22, § 4 ust. 1, 3, § 2 oraz § 8 pkt 7, § 16 ust. 4 pkt 2, § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

as]

aj